

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΛΕΥΚΩΝΤΗΣ - ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΙΔΡΥΤΗΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ
1950

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
38 - ΟΔΟΣ ΤΣΩΡΤΣΙΛ - 38
ΑΘΗΝΑΙ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

Στὸ γράμμα τοῦ αὐτοῦ, ἀναφέρει ὁ Σολωμὸς πῶς συναντήθηκε, παραμονὴ Πρωτοχρονιάς, μ' ἕναν πελώριο Ἑγγλέζο, ποὺ ἀκούμπησε τὸ τουρφεὶ ἐπάνω σὸ Σολωμό, δίχως νὰ πῆ λέξη, καὶ ὅταν ὁ Σολωμὸς τοῦ ἔμπηξε τὶς φωνές, ὁ Ἑγγλέζος, ἀκίνητος, τοῦ μουρμούρισε μὲ χαμηλὴ φωνή, λόγια ποὺ φαίνονταν σὰν νὰ ζητοῦσε συγγνώμη καὶ ποὺ τελείωναν μὲ τὴ λέξη «'Αφέντη».

Νὰ πῶς φαντάζεται ὁ κ. Τζένκινς, ὅτι ἔγινε τὸ «κωμικό», ὅπως τὸ χαρακτηρίζει, ἐπεισόδιο: Ὁ «πελώριος Ἑγγλέζος» τοῦ Σολωμοῦ θὰ ἦταν Σκωτσέζος στρατιώτης ποὺ βγήκε νὰ γλεντήσει, παραμονὴ τῆς Πρωτοχρονιάς, καὶ ζητοῦσε παρέα γιὰ νὰ τὸ «τσούξη» κατὰ τὸ πατροπαράδοτο σκωτσέζικο ἔθιμο. Στὸ δρόμο βρῆκε τοὺς δύο ξένους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ ἕνας, ὁ ὑπῆρέτης τοῦ Σολωμοῦ Λάμπρος, κρατοῦσε μιὰ μπουκάλια μὲ ροῦμι. (Ὁ Σολωμὸς ἀναφέρει παρακάτω στὸ γράμμα τοῦ ὅτι, ὅταν συνήλθε ἀπὸ τὴν τρομάρα, πήρε τὸ μπουκάλι ποὺ κρατοῦσε κάτω ἀπὸ τὴ μασχάλη τοῦ ὁ Λάμπρος καὶ τράβηξε μιὰ δυὸ γερὰς ρουφηξιές). Ὁ Σκωτσέζος νομίζοντας πῶς βρῆκε στὸ Λάμπρο μὲ τὸ ροῦμι τὴν παρέα ποὺ γύρευε γιὰ νὰ γλεντήσει, τοὺς πλησίασε, καὶ ὅταν ὁ Σολωμὸς ἔμπηξε τὶς φωνές, τοὺς εἶπε, μιλώντας στὴ διάλεκτό του κατὰ τέτοιο: «Pardon Sirr, a didna mean t'offend ye», δηλαδή «Μὲ συγχωρεῖτε κύριε, δὲν ἔννοοῦσα νὰ σᾶς προσβάλω». Αὐτὸ τὸ «offend ye», ποὺ κατέληγε ἢ φράση τοῦ Σκωτσέζου, τὸ πήρε ὁ Σολωμὸς γιὰ «'Αφέντη», πράγμα ποὺ δείχνει, καταλήγει ὁ κ. Τζένκινς, πῶς ὁ Σολωμὸς δὲν ἤξερε Ἀγγλικά, ἀν καὶ προσθέτει, χαριτολογώντας, καὶ οἱ ἴδιοι οἱ Ἑγγλέζοι πολλὰς φορές, ἀδυνατοῦν νὰ καταλάβουν τὰ σκωτσέζικα.

ΣΤΕΦ. Ι. ΜΑΚΡΥΜΙΧΑΛΟΣ

Ἡ Ἀκαδημία τοῦ «Νουμά».

Πολλὸς λόγος γίνεται τελευταῖα, μὲ ἀφορμὴ τὴν ἐκλογή ἐνὸς λογοτέχνη ἀκαδημαϊκοῦ, γιὰ τὴν ἰδρυση ξεχωριστοῦ τμήματος Γραμμάτων στὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν. Τὴν ἰδέα αὐτὴ ὑποστηρίζουν περισσότερο οἱ νεώτεροι λογοτέχνες, ἐνῶ οἱ παλαιότεροι εἶναι ἐπιφυλακτικοί.

Ὅταν στὴ «Νέα Ἐστία» (φύλλο 524 τῆς 1 Μαΐου 1949) ἔγραφα γιὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ «Νουμά» καὶ τὴν προσφορά τοῦ σὰ νέα μας γράμματα, σημείωνα καὶ τ' ἀκόλουθα: «Τὰ διπλώματα τοῦ «Νουμά» ἀξίζανε τότε σὰ διπλώματα μιᾶς Ἀκαδημίας ποὺ ὁ καθένας φιλοδοξοῦσε νὰ τ' ἀποχτήσει. Καὶ ὅσο ὑπερβολικὸ βέβαια, εἶτανε κάπως δικαιολογημένο, ἐκαίνο ποὺ εἶπε σὰ τελευταῖα τοῦ ὁ Ταγκόπουλος γιὰ ἕναν λόγιο ποὺ διορίστηκε ἀκαδημαϊκός:— Νὰ ἰδοῦμε ἀν θὰ μπορούσε ποτέ νὰ μπεῖ καὶ στὴν Ἀκαδημία τοῦ «Νουμά». Εἶχε ἢ φράση αὐτὴ βέβαια τὸ ἰδιαίτερό της νόημα. Καὶ ἐξηγοῦμαι.

Ὅταν στίς ἀρχές τοῦ 1926 προετοιμάζονταν ἡ οὐστίαση ἐπίσημης Ἀκαδημίας, ἀπὸ τὸν τότε ὑπουργὸ τῆς Παιδείας Δημ. Αἰγινήτη, ποὺ εἶτανε δηλωμένος καὶ ἀποκλειστικὸς θαυμαστής τῆς καθαρῆς (ὁ «Νουμάς» τοῦ εἶχε ἀφιερῶ-

σει μερικὰ σατυρικά ἐπιγράμματα), ὁ ἰδρυτὴς τοῦ «Νουμά» Δημήτριος Ταγκόπουλος κατάλαβε ἀμέσως πῶς τὸ καινούριο ἴδρυμα μαζί μὲ τὴν δικαιολογημένη ἀπὸ τὴν ἐπίσημότητά του συντηρητικότητά, ὄχι μόνο δὲ θὰ μπορούσε νὰ σταθεῖ ἀμερίλμητο γιὰ τὴ γλωσσικὴ μας ἀναγέννηση ποὺ τὸ δρόμο τῆς εἶχε χαράξει ὀλόκληρη ἢ νεώτερη λογοτεχνία μας, μὰ ὡς ὀργανωμένο Σῶμα θὰ ὀρθώνονταν ἐναντίο της καὶ σὰν ἐμπόδι, σὰ τότε χρόνια, χωρὶς τίποτα νὰ περᾶ ἀπὸ τὸ χέρι τῶν δυὸ-τριῶν λογοτεχνῶν (Παλαμάς, Δροσίνης, Προβαλέγγιος) ποὺ διορίστηκαν μαζί μὲ τὰ ἄλλα πρῶτα μέλη.

Ἡ ὀφρηση τοῦ Ταγκόπουλου, ποὺ σπάνια λάθευε, δὲ γελάστηκε σ' αὐτὸ, ἀφοῦ ὑστερότερα ὁ Παλαμάς αὐτὸς καὶ σὰ μέλος καὶ ὅταν χρημάτισε πρόεδρος τῆς, ἀναγκάζονταν νὰ μιλεῖ στὴν Ἀκαδημία καὶ νὰ συνθέτει τὴν κάθε του ἀνακοίνωση στὴν καθαρῆς. Στοχάστηκε λοιπὸν ὁ Ταγκόπουλος σὰν ἀντίρροπο τὴν ἰδρυση μιᾶς ἐλεύθερης Ἀκαδημίας τοῦ «Νουμά», κατὰ τὸ πρότυπο τῆς ἀνεπίσημης Ἀκαδημίας τῶν Ἴκονκοῦρ στὸ Παρίσι.

Σκοπὸς τῆς, κατὰ τὸ σχέδιό του, θὰ εἶταν ἡ καλλιέργεια καὶ ἡ ἀνάπτυξη τοῦ δημοτικοῦ λόγου, ἢ ὑποστήριξη τῆς δημοτικιστικῆς φιλολογίας καὶ ἡ διάδοσή της σὰ λαϊκὰ στρώματα. ἢ ἐοθῆθια καὶ ἡ ἀναγνώριση νέων ταλέντων, ἢ ἀπονομή φιλολογικῶν βραβείων καὶ γενικὰ ἡ προκοπὴ τῆς γλωσσικῆς καὶ πνευματικῆς ἀναγέννησης τοῦ ἔθνους.

Γιὰ πρῶτα μέλη τῆς «Ἀκαδημίας τοῦ Νουμά» — ποὺ θὰ εἶχαν καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς κάθε φορὰ ποὺ θὰ χήρασε μιὰ ἔδρα — λογαριάζε ἐκαίνοους ποὺ γιὰ τὴν κάποια νεωτεριστικὴ πρωτοτυπία τῆς τέχνης τους ἢ τὴν ἐπαναστατικότητά τοῦ πνευματικοῦ τους ἔργου. Δὲ θὰ εἶταν εὐκολο τὴν ἐποχὴ ἐκαίνο νὰ πάρουν τὸ χρίσμα τοῦ ἐπίσημου Ἀκαδημαϊκοῦ. Μὰ πίστευε ἀκόμα πῶς ὁ τίτλος τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ τοῦ «Νουμά», μὲ τὸ πάρασμα τοῦ καιροῦ καὶ τὴν ἀναγνώριση τῆς ἀξίας τοῦ συνολικοῦ τους ἔργου, θὰ εἶχε τὴν ἴδια βαρῦτητα καὶ ἴσως περισσότερη χρησιμότητα σὸ σημαντικό σκοπὸ ποὺ θὰ ὑπηρετοῦσε. Καὶ ἀληθινὰ κανεὶς ἀπὸ τοὺς θεμελιωτὰς αὐτοὺς τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας, ποὺ ζοῦσαν τότε, δὲν πάτησε κατόπι τὸ κατώφλι τοῦ Συναίου Μεγάρου. Καὶ δὲν τιμῆθηκαν μὲ τὸν ἐπίσημο τίτλο τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ ὁ Ψυχῆρης, ὁ Πάλλης, ὁ Φωτιάδης, ὁ Βλαχογιάννης, ὁ Γρουπάρης, ὁ Μαλακάσης, ὁ Βλαστός, ὁ Ποριώτης κ.λ.π.

Ὁ Ταγκόπουλος ἐπέμενε νὰ δάλει ἐμπρὸς τὸ σχέδιό του καὶ εἶχε τὴν πεποιθητή πῶς θὰ εἶρα ὄνταν καὶ τὰ ὑλικά μέσα, γιὰ νὰ κατοχυρώσει ὡς Νομικὸ Πρόσωπο ἕνα τέτοιο πνευματικὸ ἴδρυμα, ποὺ χρειαζόταν ἢ λογοτεχνία μας γιὰ τὴ δημιουργία μιᾶς νεώτερης γενεᾶς ποὺ θὰ ἐξακολουθοῦσε καὶ θὰ τελειοποιοῦσε τὸ πατριωτικὸ ἔργο τῶν πρώτων ἀναγεννητῶν τῆς. Πίστευε πῶς θὰ ἐρχόντανε πρόθυμοι δυὸ-τρεις χορηγοὶ ποὺ εἶχαν τὴν εὐχέρεια καὶ τὴ δυνατότητα νὰ ἐξασφαλίσουν τὸ μέλλον τῆς «Ἀκαδημίας τοῦ Νουμά», — ἕνας ἀπ' αὐτοὺς ὁ Πάλλης.

Μὰ ἐλάχιστον καιρὸ ἔπαιτ' ἀπὸ οὐστίαση τῆς

Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, δηλαδή τὴν ἀνοίξη τοῦ 1926 ὁ θάνατος πῆρε τὸ δραστήριο ἴδρυτὴ τοῦ «Νουμά» κ' ἔτσι μαζί με τόσα ἄλλα, ἐσθῆσε καὶ τὸ δνεϊρό του αὐτό.

Τώρα βέβαια, ὑπερ' ἀπὸ τόσα χρόνια, ποὺ ἀλλάξε ἡ σύνθεσις τῆς Ἀκαδημίας καὶ μῆκρυνε ἐκτός ἀπὸ τοὺς λογοτέχνες καὶ ἄλλα μερικά πρόσωπα ποὺ δὲ βλέπουν με δυσπίστη μῦτι τὴν ἐξέλιξη τῆς νεώτερης λογοτεχνίας μας, ἀλλάξε κατὰ κάποιον τρόπο καὶ ἡ πρώτη τῆς ὀπισθοδρομικῆς κατεύθυνση. Ὅπως δὲ ποτε ὁ χωρισμὸς τοῦ λογοτεχνικοῦ Τμήματος, ἡ ἀνεξαρτησία καὶ ἡ ἀποδέσμευσή του νομίζουμε πὼς εἶναι μόνον ζήτημα χρόνου.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Μιά ἐπανόρθωσις.

Ἀγαπητέ μου Χάρη,

Ἀφοῦ ζήτησα εὐλαδικά συχώρεση ἀπὸ τὸν σεβαστό μου φίλο Νίκο Βέη (Bees), παρακαλῶ νὰ διορθωθεῖ μιὰ ἀνακρίβεια ποὺ ἀπὸ παραδρομὴ, ἢ καὶ μνήμης ἀπαίρεσις, καταχωρήθηκε στὶς Σημειώσεις τοῦ ἀρθροῦ του γιὰ τὸν Ἄγγελο Βλάχο καὶ ἀνάμεσα στὶς 10—11 στήν α' στήλη τῆς σ. 156 τοῦ τεύχους Χριστοῦγεννα 1949, τοῦ τιμημένου περιοδικοῦ σου «Νέα Ἐστία».

Πρόκειται γιὰ τὸνομα ἐνός ἀπὸ τοὺς μεταφραστὰς τῶν τραγουδιῶν τοῦ Heine ποὺ μνημονεύει ὁ περισοῦδατος ἀκαδημαϊκὸς μας καὶ ποὺ λαθεῖται στὸ βαπτιστικὸ του. Τὸ σωστὸ σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεσιν εἶναι πὼς ὁ μνημονευόμενος μεταφραστὴς εἶναι ὁ Ἄγγελος Δόξας, ὁ καὶ ταπεινότερα ὑπογραφόμενος ἐδῶ, καὶ ὁ ἀκριβὴς τίτλος τῆς ἐκδόσεως ἐκείνης εἶναι «Ἐρίκων Χάινε· Τραγούδια. Ἐμμετρη μετάφρασις Ἀγγέλου Δόξα—Ἐκδοτικὸς οἶκος Ζηκάκη. Ἀθῆναι 1924».

Κάνω τὴν ἐπανόρθωσιν τούτη μόνον καὶ μόνον γιὰτὶ ξαίρω πόσο ὁ κ. Νίκος Βέης (Bees) ἀντιπαθεῖ καὶ δὲν σχωρνᾷει καθε λογιῆς ἀνακρίβεια—μέχρι καὶ τούτη τὴν ἐλάχιστην—ποὺ ἤθελε ἀπὸ κακῆς μοίρας θέλημα παρεισφύσει στὰ κείμενά του.

Μένω δικός σου
ΑΓΓΕΛΟΣ ΔΟΞΑΣ

Μιά καλὴ ἀρχή.

Τὸ «Προσκήνιον»,—ἔτσι ὀνόμασε ὁ κ. ἴστας Μουσοῦρης τὴ νέα καὶ τολμηρὴ προσπάθειά του θιάσου του ποὺ προαναγγείλαμε καὶ σχολιάσαμε στὸ τεῦχος 534,—παρουσίασε τὸ ἀπόγεμα τῆς 11ης Ἰανουαρίου τὸ πρῶτο πρόγραμμα ἐκτάκτων καλλιτεχνικῶν παραστάσεων. Μόλις ποὺ προφταίνουμε νὰ σημειώσουμε τὸ γεγονός. Καὶ εἶναι, ἀλήθεια, ἕνα γεγονός, ὅπως κι ἂν κριθεῖ αὐτὴ ἡ προσπάθεια καὶ ὅσες παρατηρήσεις καὶ ὑποδείξεις κι ἂν προκαλέσει. Στὸ ἐρχόμενο τεῦχος, ἡ θεατρικὴ στήλη τῆς «Νέας Ἐστίας» θὰ τὸ ἐξετάσει με πολλὴ προσοχή.

κ.

Ὅλοι κοντά τους!

Οἱ Ἕλληνες τῆς Κύπρου διεκδικοῦν ἀκόμη μιὰ φορά τὰ ἀναφαίρετα δικαιώματά τους καὶ πάλι ἔχουν κοντά τους, πολὺ κοντά τους, κάθε ἑλληνικὴ καρδιά καὶ κάθε ἀληθινὰ ἐλεύθερον ἄνθρωπο. Τὰ λόγια εἶναι περιττά, εἶναι πολὺ κατώτερα ἀπὸ τοὺς πόθους τῶν Ἑλλήνων, καὶ δὲ δίνουν ἀποτελέσμα. Μὰ ἡ διαμαρτυρία τῆς φοιτητικῆς μας νεολαίας, ποὺ ὑψώθηκε ἀσυγκράτητη στὶς 12 Ἰανουαρίου, εἶναι ἡ πιὸ καθαρὴ, ἡ πιὸ γνήσια φωνὴ τοῦ ἔθνους, καὶ πολὺ πρέπει νὰ τὴν προτρέξουν οἱ σημερινοὶ κῆρυκοὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Νησιοῦ. Ἦς σκεφτοῦν πὼς ὁποῖος δὲν ἀκούει τὴν ἀλήθειαν στὴ φωνὴ τῶν νέων, δὲν ἔχει καὶ τὴν ἰκανότητα νὰ βλέπει καὶ νὰ αἰσθάνεται ὁλόκληρην τὴν πραγματικότητά. Ὅσο μεγάλος κι ἂν εἶναι καὶ ὅση πείρα κι ἂν ἔχει στὴ διοίκηση λαῶν.

κ.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Ἡ ἔκθεσις τῶν νέων τοῦ «Ἀρμού» στὸ Ζάππειο με προοδευτικὰς τάσεις. Μεγάλος τοιχογραφικὸς πίνακας τοῦ Χατζηκυριάκου με σχηματοποιημένο τοπίο καὶ ὄρατα νυχτερινὰ νεοὶμπρεσιονιστικὰ τοπία. Οἱ σουρρεαλιστικοὶ φανταστικοὶ συνδυασμοὶ τοῦ Ἐγγονόπουλου. Πρόδος τοῦ Μόραλη στὴν ἀπλοποίηση τοῦ σχεδίου καὶ στὴν χρωματικὴ διαφοροποίηση. Σοβαρὴ μελέτη τοῦ Νικολίου τῆς τοιχογραφίας. Ἡ δημιουργία τοῦ Τσαρούχη με τὴν ἔξαρση τοῦ ἑλληνικοῦ χαρακτῆρα. Ἐνδιαφέρουσες προσπάθειες τῶν ἄλλων νέων ζωγράφων καὶ γλυπτῶν.—Τὰ πρῶτα βήματα ἄλλων νέων στὸν «Παρνασσό».—Ἐξωτερικὴ ἐργασία τοῦ Κανᾶ στὸν «Παρνασσό» στὴν ἀπεικόνιση τοπίων ἀπὸ τὰ νησιά.

Πολὺ ἐνδιαφέρον προκίλεσε ἡ ἔκθεσις τοῦ «Ἀρμού» στὸ Ζάππειο ποὺ τὴν ὀργάνωσε τὸ Ἐθνικὸ Ἰδρυμα. Ἐνα καινούργιο καλλιτεχνικὸ σωματεῖο ἀπὸ νέους πῆρε τὸ ὄνομα «Ἀρμός», ποὺ, ὅπως ἐγράφη ἄλλη φορά, ἔχει ἕνα γενικὸ καλλιτεχνικὸ νόημα, χωρὶς ὅμως νὰ σημαίνει καὶ μιὰ ὀρισμένη κατεύθυνση. Ἡ λέξις ἔρχεται ἀπὸ τὴν ἀρχιτεκτονικὴ κατασκευὴ καὶ δηλώνει τὸ σημεῖο ὅπου δύο ἀρχιτεκτονικὰ μέλη ἢ στοιχεῖα κατασκευῆς (δύο πέτρες π.χ.) ἐνώνονται καὶ προσαρμόζονται τὸ ἕνα με ἄλλο. Ἀλλὰ μεταφορικὰ μπορεῖ νάχη καὶ καθολικώτερο νόημα: δηλ. τῆς ἀρμονικῆς συντροφιάς δύο πραγμάτων καὶ ν' ἀντιπροσωπεύη τὴν κανονικὴν διάταξιν καὶ σύνθεσιν κ' ἔτσι μιὰ καθαρὰ αἰσθητικὴ ἔννοια ποὺ ταιριάζει πολὺ καλὰ σὰ σύμβολο καλλιτεχνικῆς δημιουργίας. Καὶ σὰ σύνολο ἡ ἔκθεσις αὐτὴ δὲ διαφεύδει τίς προθέσεις τῆς. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς καλλιτέχνες καὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς ζωγράφους δείχνουν γενικὰ προοδευτικὰς τάσεις καὶ ἐργάζονται με ὄραση, με κέφι, με ὀρμὴν προσπαθώντας νὰ ποῦν κάτι καινούργιο μακριὰ ἀπὸ τὸ χιλιοπατημένο δρόμο τῆς ρουτίνας καὶ τῆς εἰκό-